ԱՒԵՏԱՐԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 43. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 27, 1890 ԹԻՒ 52.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Եր֊
Երկու Բնութիւնք	409
Կրօնական Լուրեր	409
Տարբեր Վախճանը	410
Աստուածոյ Պատգամաւորները	411
Մարգս Պիտի Թուչի Երբեք	411
Անլեայլք	411
Հանդէս Քաղաքական	412
Արժէք Դրամոց	414

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր։

Արեկան գինն է ամեն տեղւոյ համար վեց ամսեայն՝ 3/4 Մէճիտիէ, կամ եւ հատը 30 փարա։ Թղթատարի պարտը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ թղթատարութեան պատկանեալ ամեն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիկան խան, Կ. պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Ճ. Ռ. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՑԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ

ԵՐԿՈՒ ԲՆՈՒԹԻՒՆՔ

(Էֆէսոսէն Բէտրոսը)

Հետեւեալ օրինակը, զոր Քրիստոսի Ծառայէ մը լսած եմ եւ որ կը բացատրէ երկու բնութիւնները, բաղմայ օգտակար եղած է։ Եւ որովհետեւ կան թերեւս այնպիսիք որ այդ կարեւոր ճշմարտութեան վրայ յստակ գաղափար չունին, այս օրինակը կրնայ նոցա ևս օգտակար լինել։

"Պարտիզպան մը իւր պարտիզին մէջ ունի վայրի խնձորենի մը որ մանր եւ լեղի խնձորներ կը հասցունէ։ Եթէ պարտիզպանը ամէն տարի խնամով հոգ տանի այնմ, ծառը աւելի խոշոր պտուղներ պիտի արտադրէ։ բայց ինչ տեսակ պըտուղ պիտի տայ։ կը պատասխանէք։ 'Անշուշտ վայրի խնձոր։' ճշմարիտ է։ Եւ արդարեւ պարտիզպանը որչափ փորէ եւ աղբ լեցունէ ծառին շուրջը, դարձեալ այս ծառը պիտի տայ վայրի խընձոր։ Պարտիզպանը կ'ուզէ այդ ծառէն քաղել ընտիր խնձորներ։ Ինչ պարտի ընել։ Պարտի բերել յօտոցը եւ հպարտու տարածեալ ոստերը կտրել։ Ցետոյ խնամով նոր խնձորենւոյ ոստ մը պատուաստելու է վայրի խնձորենւոյն վրայ։ Արդ, ինչ պիտի լինի արդիւնքն այս նոր բնութեան որ վայրի ծառին մէջ դրուեցաւ։ Այս ծառը պիտի տայ ընտիր խնձորներ։ Այո, և պարտիզպանը այլ եւս վայրի խնձորենի չկոչեր այն ծառը, այլ՝ խնձորենի։ Բայց երբ օր մը պարտիզպանը ծառին քովէն կ'անցնի, կը տեսնէ որ հին արմատէն ընձիւղներ բուսած են։ Ինչ պարտի ընել այժմ։ Պարտի գործածել դանակը առանց խնայելու, ապա թէ ոչ՝ հին արմատէն բուսած ընձիւղները պիտի ածին և պիտի ծծեն այն հիւմքը որ կեանք կու տայ պատուաստեալ ոստերուն։

Արդ, սիրելի քրիստոնեայ բարեկամս, դիւրութեամբ կրնաս այս օրինակը քեզ յարմարցունել, և երբ հին արմատէն 'ընձիւղներ' յերևան դան, մի ըսեր ինքնիրենդ, 'վերջապէս չեմ հաւատար թէ քրիստոնեայ մ'եմ։' և յիշէ թէ այն հին բնութիւնը, զոր քու ծնողքեդ ժառանգած ես և որ յանհնարինս չար է, տակաւին քու մէջդ է և պիտի մընայ մինչև որ այս մահկանացու մարմինը անմահութիւն հագնի։"

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տր. Ընտրելոտա, Բորէայի երիցական առաքելութեան միսիոնարներէն մին, կը տեղեկագրէ թէ հինգ տարւոյ աշխատութենէ ետքը հարիւրէ աւելի քրիստոնէութեան դարձողներ մկրտուած են, եւ յիսունի չափ անձինք ևս քրիստոնէութիւն դաւանած են, բայց այս վերջնոց յորդոր սրուած է մկրտուելէ առաջ աւելի ծանօթութիւն ունենալ Սուրբ Գրոց վրայ։ Ի ձախին միսիոնարք վեց-կամ եօթն տարի սպասելէ ետքը միայն իրենց աշխատութեան մէկ պտուղը տեսան։ Դեռ 35 տարի առաջ էր որ Բորեացիք սպաննեցին իրենց երկրին մէջ աշխատող կաթոլիկ միսիոնարները եւ այսպէս ջնջեցին կաթոլիկ առաքելութիւնը։ 1784ին Բորէացի մը կաթոլիկ միսիոնարաց հանդիպելով ի Փէքին՝ ընդունեց ղբրիստոնէութիւն, եւ 10 տարի ետքը առաջին կաթոլիկ միսիոնարը ղրկուեցաւ ի Բորէա։ Բրիստոնեայք քանի մը անգամ սաստիկ հալածուեցան, բայց նոցա թիւն աճեցաւ եւ հասաւ մինչեւ 20,000ի։ Ցետոյ Բորէայի կառավարութիւնը որոշեց բոլորովին ջնջել ղբրիստոնէութիւն։ Պետոյ եպիսկոպոսը, որ առաքելութեան գլուխն էր, եւ ուրիշ 8 գաղիացի քահանայք կրկին եւ կրկին դառնակոծուելով իրենց կրօնքը ուրանալու բռնադատուելէ ետքը դլխատուեցան։ Հազարաւոր բնիկ քրիստոնեայք ևս սպանուեցան մինչեւ որ ոչ ոք մնաց որ յայտնի կերպիւ դաւանէր Քրիստոսի կրօնը։

—Խոխմպուրկի քրիստոնեայք 15 տարիէ ի վեր առաքելութիւն մը հաստատած են Հնդկաստանի բորոտներուն համար որք թուով 500,000 կը հաշուուին։ Կալկաթայի մէջ կան 387 բորոտներ որոց անուանք արձանագրուած են, բայց կը կարծուի թէ բորոտներուն ամբողջ թիւը չատ աւելի մեծ է։ Այս առաքելական ընկերութեան առաջին նպատակն է Աւետարանի քարոզութիւնը, բայց դարձեալ միսիոնարք ըստ կարի կ'աշխատին մեղմել բորոտներուն ֆիզիքական ցաւերը։ Որովհետեւ բորոտութիւնը կը փոխանցի միայն հպմամբ, այս ընկերութիւնը կը ջանայ բորոտները յատուկ հիւանդանոցներու մէջ մեկուսացունել, եւ կառավարութիւնը նոյն նպատակաւ ջանքեր կ'ընէ։ Սակայն կ'ըսուի թէ բորոտներուն տակաւին միայն մէկ հինգերորդը այսպէս ընկերութենէ անջատ կը պահուի, եւ մնացեալք կրնան աղատաբար տարածել ահռելի տարափոխիկ ախտը։ Միսիոնարական պարագայ մ'է որ մինչեւ իսկ երբ ծնողք երկուքն ալ բորոտեալ են, տղայք ընդհանրապէս կ'աղատին այդ ախտէն՝ իրենց կանուխ հասակին մէջ զատուելով իրենց ծնողներէն։

—Այս երկրին մէջ բնակող մեր աւետարանական բարեկամք այնչափ ճամբաներ կը տեսնեն, յորս կը կարծեն թէ օգտակարապէս դրամ կրնայ գործածուիլ Աւետարանի փառաւոր յառաջացման համար, որ թերեւս երբեմն հակամիտութիւն կ'ունենան դանդաղելու թէ իրենց աւելի սակ չղրկուիր Ամերիկայէ։ Աղէկ է որ միտք բերենք ուրիշ դաշտերու ընդարձակութիւնը։ Զոր օրինակ, ըստ ռուսական հեղինակութեանց՝ Չինաստանի բնակչաց թիւը 382 միլիոնի կը հասնի եւ տարուէ տարի 4 միլիոն կ'աւելնայ։ Բանէ աւելի բազգքական առաքելական ընկերութիւնք կը գործեն Չինաստանի մէջ, եւ այս ամառ այդ երկրին եւրոպացի եւ ամերիկացի միսիոնարաց ամբողջ թիւը կը հասնէր 1,285ի, այնպէս որ իւրաքանչիւր 300,000 մարդոց 1 միսիոնար կ'իյնար։ Բայց այս թուոյն մէջ էին ինչպէս միսիոնարք նոյնպէս միսիոնարուհիք, եւ ուստի ամէն ձեռնադրեալ միսիոնարի 733,000 մարդ կ'իյնար։ Երբեմն կ'ըսուի թէ Թուրքիոյ դաշտը պարտի բաժնուիլ քանի մը առաքելական ընկերութեանց մէջտեղ, եւ այս թեւա-

դրութիւնը բանաւոր կը թուի։ Բայց պարտիմք յիշել թէ բոլոր ներկայ ընկերութիւնք իրենց ամբողջ եկամուտը կը գործածեն ուրիշ դաշտերու մէջ, եւ եթէ իրենց եկամուտի աղբիւրները չբազմանան, Թուրքիոյ դաշտը մանելով պիտի հարկադրուին նուազեցունել իրենց գործն այլուր։ Զոր օրինակ, Զինաստանի մէջ աշխատող ո՞ր ընկերութիւնը պիտի ուզէինք որ փոքրկացուներ իւր գործն այդ ընդարձակ պետութեան մէջ։ Այս տարի միսիոնարաց համաժողով մը գումարուեցաւ ի Շանհայ, եւ ժողովոյն ներկայ էին 430 պատուիրակներ որք կը ներկայացունէին այդ պետութեան մէջ գործող գրեթէ բոլոր բողոքական առաքելութիւնները։ Այս համաժողովոյն մէկ յանձնաժողովը երբեք չըսաւ թէ պէտք եղածէն աւելի գործողներ ունէին, այլ չերմ հրաւէր կարդաց քրիստոնեայ երկրաց բողոքական եկեղեցեաց եւ խնդրեց որ հինգ տարւոյ մէջ 1,000 մարդիկ եւս ղրկուին իրենց։ Եթէ ըսենք թէ Զինաստանի Բողոքականք աւելի աշխատելու են իրենց երկրին համար, յայնժամ քննութեամբ պիտի տեսնենք թէ չինացի եկեղեցւոյ անդամոց ամբողջ թիւն է 37,287, եւ հետեւաբար 10,000 բնակչաց կ'իյնայ մէկ եկեղեցւոյ անդամ։ Կրնանք ընդարձակ պետութիւն մը աւետարանելու գործը յանձնել այսպիսի փոքր խումբի մը որ զլխաւորաբար կը բաղկանայ աղքատ մարդոցմէ։

Ամերիկէի մեծ ցամաքին մէջ եւս 700է քիչ աւելի միսիոնարք կը գտնուին, այսինքն մէկ միսիոնար կայ 300,000 մարդոց համար, եթէ այդ ընդարձակ ցամաքին բնակչաց ամբողջ թիւը 210,000,000 համարինք։ Ճշմարիտ է թէ Ամերիկէի մէջ իբր 185,000 բողոքական եկեղեցւոյ անդամք կան, բայց այս թուոյն մէջ են այն անդրիացի գաղթականք որք կը բնակին Բարեյուսոյ Դիմոյն եւ ուրիշ գաղթականութեանց մէջ։ Բնիկ եկեղեցիք տակաւ են։ Ի Հնդկաստան եւս, ուր աւելի միսիոնարական աշխատութիւնք յառաջ կը տարուին քան ուրիշ ո՛եւ է երկրի մէջ, իբրաքանչիւր 350,000 բնակչաց համար միայն մէկ ձեռնադրեալ քարոզիչ կայ։ Աչխարհի որ կողմը որ դարձունենք մեր աչքերը, պիտի տեսնենք թէ աշխատողք բաղդատապէս սակաւաթիւ են, եւ բարձրաձայն կը խնդրուի աւելի մարդ եւ աւելի դրամ։ Ուրեմն, մեզ համար ուրիշ ինչ ճամբայ կը մնայ, բայց միայն աղօթել առ Աստուած որպէս զի եկեղեցեաց վրայ թափէ Իւր Հոգին որ պիտի տայ այդ եկեղեցեաց ամէն չնորհք ինչպէս նաեւ առատաձեռնութեան չնորհքը։ Եւ մինչ կ'աղօթենք որ այս օրհնութիւնը գայ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի քրիստոնէից վրայ, թող այս երկրին քրիստոնեայք եւս ջանան մասնակից լինել այն օրհնութեան եւ աւելցունեն իրենց ջանքերը եւ նպաստները։

—Ըստ բրիտանական կառավարութեան հաշուոց, 1888ին Հնդկաստանի բնակչաց ամբողջ թիւը կը հասնէր 269 միլիոնի։ Այս բնակչաց 2 միլիոնը քրիստոնեայ են որոց կէսը կը վերաբերին կաթոլիկ եկեղեցւոյ, 300,000ը՝ հայ, յոյն եւ սիւրիական եկեղեցեաց, եւ մնացեալք բողոքական են։ Եւ ինչպէս Հնդկաստանի բազմամարդութեան՝ նոյնպէս սոյն երկրին մէջ 109է աւելի լեզուաց գործածութեան պատճառաւ բազմաթիւ միսիոնարաց պէտք կայ։

—Կը վերջացունենք մեր կրօնական լուրերը ի մէջ բերելով երկու նկարագրութիւններ որք կը ցուցնեն թէ ո՛րչափ սոսկալի վիճակ մը կը տիրէ Խաւար Ցամաքին քանի մը մասանց մէջ։ Առաջինը կը քաղենք Տր. Քէր Քրոսէ, անգլիացի բժիշկ միսիոնարէ մը, որ Նիասա լճին հարաւային կողմը բաւական տարիներ աշխատելէ ետքը Անգլիա վերադարձած է։ Այն երկրին գեղեցկութիւնը եւ բնակչաց աշխատասիրութիւնը նկարագրելէ ետքը կը պատմէ թէ ի՛նչպէս գերեվաճառք գրգռած էին Ումամպա ցեղը այդ խաղաղ սահմանին վրայ արշաւել։ «Անգամ մը Ումամպա ցեղին մարդիկը սոսկալի արշաւանք մը ըրին գիւղի մը վրայ։ Կիները, տղաքը, աղջիկները եւ արջառները գերելէ ետքը չափահաս մարդիկը զատ տեղ մը դրին որպէս զի սպաննեն։ Թէ ի՛նչ եղաւ խեղճ հայրերուն եւ այրերուն վախճանը, հաղիւ կրնայ նկարագրուիլ։ Գազանաբարոյ գերեվարք կարգաւ չարելով զանոնք մի առ մի կարեցին նոցա գլուխները։ Անբաղդ կանայք, երիտասարդք, աղջկունք եւ տղայք իրենց պարանոցներէն անցուած երկճղի ոստերու միջոցաւ իրարու կապուեցան, եւ բաղում օրեր այս անգութ կերպիւ ճամբորդեցին մինչեւ որ գերեվաճառաց ձախուեցան։» Միւս հատուածը կ'առնունք Պատ. Տր. Րոճէրսի նամակէն որ կ'աչխատի Պաթէքէրներուն մէջ Սթենլի Փուլ կոչուած տեղւոյն մօտ։ «Ընդա միչտ կը պատրաստ իրենց դանակներով եւ նիզակներով, պատրաստ մարդասպանութիւն գործելու։ Կը գնեն գերիներ զորս կը մնուցանեն, կը սպաննեն եւ կ'ուտեն։ Բնակուելու համար ահաւոր երկիր մ'է այս։ Յորմէ հետէ աստ բնակած եմ, ինն անգամ տենդով բռնուեցայ։»

ՏԱՐԻՈՅՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

[Խմբագրական]

Այս տարի եւս հասանք մեր վերջին թուոյն։ Սեպտեմբերի յաջորդ թիւը պիտի կրէ 1891 թուականը, եւ պիտի լինի ինչպէս նոր տարւոյ մը՝ նոյնպէս նաեւ իննեւտասներորդ դարուն վերջին տասնամեկին առաջին թիւը, վասն զի քսաներորդ դարը պիտի սկսի ոչ թէ 1900 յունվ. 1ին, ինչպէս թերեւս ոմանք կարծեն, այլ 1901 ունվ. 1ին։ Բայց հարկ չկայ այժմ խորհիլ այնպիսի ժամանակի մը վրայ զոր մեզմէ բաղումք պիտի չտեսնեն։ Տարւոյն վախճանը ճիշդ մեր առջեւն է, եւ ձեզ համար տարին ինչպէս կը վերջանայ։

Կը յուսանք թէ տարին կը լրացունէք առանց պարտուց։ Լաւագոյն բանն է երբեք պարտուց ներքեւ չմտնել, եւ յաջորդ լաւագոյն ճամբան է ըստ կարելւոյն քիչ ժամանակ մնալ պարտուց ներքեւ։ Պարտքը կը նեղէ զմարդ եւ զնա չուտով կը ծերացունէ։ Պարտքը զմարդ իւր պարտատերոց իշխանութեան ներքեւ կը դնէ եւ նմա այնպէս խորհիլ կու տայ թէ ինք իւր անձին տէրը չէ։ Եւ բաց աստի մարդու մը պարտուց տակոսը ո՛րչափ կը նուազեցունէ իւր տարեկան վաստակը մինչեւ որ պարտքը վճարուի։ Յօդուածագրիս սիրելի ազգականներէն մին, որ զրամական մեծ կարողութիւն չունէր, տուն մը գնելու համար 300 տոլար (գրեթէ 68 ոսկի) փոխառաւ, եւ ամբողջ 35 տարի կանոնաւորապէս վճարեց այդ գումարին տարեկան տոկոսը։ Սակը տարին 6 առ հարիւր էր միայն, եւ սակայն իւր փոխառած գումարին կրկնապատակէն աւելի տոկոս վճարեց, եւ 35 տարի ետքը եւս վճարեց գրամագլուխը։ Եթէ տարին 20 առ հարիւր տոկոս վճարէր, որ սովորական բան մ'է այս երկրին համար, յայնժամ փոխ առած գումարին եօթնապատիկը չափ պիտի վճարէր։ Սոսկալի ծախք է մեկու մը համար իւր տարեկան չահէն հանել այսչափ գումար մը, մինչ իւր ամբողջ չահածը անհրաժեշտ է իւր ընտանեաց հանդստեան համար։ Վասն որոյ պարտուց ներքեւ մի մտնէք, եթէ կարելի է. եւ կը հաւատանք թէ առաւել քան կէսն այնպիսեաց, որք պարտուց բեռան տակ կը հեծեն, կրնային պարտք ընելու չհարկադրուիլ, եթէ պէտք եղած նախատեսութիւնը եւ անձնուրացութիւնն ունենային։ Այս նիւթին վրայ կանխաւ դրած ենք, եւ եթէ Տէր կամեսցի, հաւանական է նապէս դարձեալ պիտի դրենք, վասն զի մեծ ցաւով լցուցած են զմեզ պարտուց պատճառաւ յառաջ եկած նեղութիւնք ոմանց մանաւանդ ականատես եղած ենք այս երկրին արեւելեան կողմը գանուող գիւղերուն մէջ։ Երբեմն կ'ըսուի թէ գործ մը ընելու որոշելէդ առաջ երկու անգամ խորհէ։ Բայց եթէ այդ գործը դրամի փոխառութիւն է, մենք կ'ըսենք թէ որոշում տալէդ առաջ քսան անգամ խորհէ. եւ վստահ ենք թէ այդչափ խորհելէդ ետքը հարկ պիտի չդտնես դրամ փոխ առնուլ, բայց միայն եթէ վաճառական ես եւ կը տեսնես թէ կրնաս գործածել փոխ առնուած դրամագլուխն այնպիսի կերպիւ մը որ վճարած տոկոսէդ չատ աւելի մեծ չահ մը ընես։ Երանի թէ օրինաւոր ոմանց թոյլ չտրուէր ստակ փոխ առնուլ առանց գիւղին վարչական խորհրդոյն կամ ուրիշ ձեռնհաս մարմնոյ մը հաւանութեան։ Զգուշացիր պարտք ընելէ։ Եթէ չես ընդունիր մեր խրատը, հարցուր այնպիսեաց որք երկար տարիներէ ի վեր պարտքը կը կրեն՝ իրենց պարանոցէն կախուած երկաթնաքարի մը նման, եւ հարցուր նոցա թէ արդեօք պիտի քաջալերէի՛ն զքեզ մտնել իրենց դասուն մէջ։ Եւ եթէ արդէն պարտուց ներքեւ ես, չանա ազատիլ այդ բեռէն։ Մի լուացուիր տզրուկներով լի լճակի մը մէջ. բայց եթէ արդէն այդ լիճը մտած ես, ըստ կարելւոյն չուտ դուրս ելիր եւ այն անյագ որդերը հանէ մարմնոյդ վրայէն, որպէս զի այլ եւս չծծեն քու արիւնդ։ Ո՛չ տզրուկները եւ ո՛չ փոխատուները կը պարսաւենք։ Երկուքն ալ իրենց օգուտները ունին, բայց չենք ուզեր որ այս երկուքին ալ յաճախ դիմենք, կամ թողունք որ սոքա երկար ժամանակ մեր վրայ փակչին։ Այսպէս չանա ազատիլ պարտքէդ եթէ կարելի է։ Զգէ ծխախոտ. քիչ իւղ դիր ձուարէ եղինձիդ (պոլոր ֆիլմը) վրայ. հացիդ հետ փոխանակ պանրի ժափիկ (եէշմիկ) կեր. կարկառէ հին վարսիքներդ եւ զանոնք ձմեռ մը եւս հագիր. գրեթէ ամէն մէկդ գործածէ՝ պայմանաւ որ չվնասես առողջութիւնդ։

Արդ մենք չենք ուզեր անհամակիր երեւիլ։ Գիտենք թէ ոմանց համար անկարելի էր պարտք չընել, եւ թէ այսպիսիք իրենց պարտքէն ազատելու ճամբայ չեն տեսներ։ Բազմանդամ ընտանիքներ, հիւանդութիւն, արջառոց կորուստ եւ ծանր տուրքեր հարկադրած են զնոսա զրամ փոխ առնուլ։ Եւ երբ անգամ մը պարտուց մէջ կ'իյնան, կարծես անոնց համար այնչափ դժուար է անկէ դուրս ելնել, որչափ դժուար էր

Յովսէփի դուրս ելնել այն դուբէն յոր իւր եղբարք նետած էին զինք։ Այսպիսեաց վիճակը դժուար է, եւ երանի՛ թէ ձէյ Կուլտի ստակէն քանի մը հազար ոսկի ունենայինք եւ օգնէինք նոցա, կամ գէթ ազատէինք զնոսա այն ծանր տոկոսէն զոր կը վճարեն։ Չունինք այս կարողութիւնը, բայց կը յիշենք թէ կայ Ոմն որ անհուն նապէս աւելի հարուստ է քան ձէյ Կուլտ Ոմն՝ որ համակրանօք լի է առ աղքատս եւ կարօտեալս, եւ Նմա կը յանձնենք զնոսա։ Վստահ ենք թէ Նա կերպով մը պիտի կարողացունէ զնոսա հասնիլ այն վիճակին յորում կարող պիտի լինին ըսել թէ ոչ ուստեք մէկ փող պարտք ունին։

Մեր չնորհաւորութիւնները կը մատուցանենք այնպիսեաց որք այս տարին կը լրացունեն առանց պարտք թողլու։ Բայց բոլորովին վստահ ես թէ բոլոր պարտքերդ վճարուած են։ Աւելորդ պարտքէ զատ ուրիշ պարտքեր եւս ունիս։ Աղքատները պահանջ ունին քու վրադ։ Սոքա իրենց ձեռքը չունին ստորագրութիւնդ կրող մուրհակ մը, ո՛չ ալ կրնան քեզմէ ստակ առնուլ դատարանի դիմելով. բայց ներմարդկային օրէնք մը կը պահանջէ որ ուստ նեցողները չունեցողներուն տան։ Պարտք մը ունիս — չեմ գիտեր թէ ճիշդ ո՛րչափ — օգնելու աղքատաց եւ այնպիսեաց որք ձմրան այս ցուրտ ամսոց նեղութիւնները կրելու դժբաղդութիւնն ունին։ Տարին լրացուր վճարելով այս պարտքդ։

Ուրիշ պարտք մը եւս ունիս զոր ոմանք կը կոչեն հոգեւոր տուրք։ Եթէ Աստուծոյ նախնի ժողովրդեան մէկ անդամը լինէիր, այս պարտքը քեզմէ պիտի առնուէր օրինօք, ինչպէս է այժմ եւս այն երկրաց մէջ ուր պետական եկեղեցի կայ։ Որպէս զի կրօնական պաշտամունք չարունակուին, բան մը վճարելու ես։ Կը մտածեմայ այն ժամանակը երբ մահը քու դրանդ քով պիտի գայ եւ աչխարհի վրայ՝ Աւետարանի ընծայած միխթարութիւններէն եւ յոյսերէն զատ ուրիշ բան քեզ չարգ պիտի չունենայ։ Եւ քու ժողովրդեանդ օգտին համար պարտական ես բան մը տալ ի նպաստ դպրոցաց, զաւակ ունենա՛ս թէ ոչ։ Վճարէ այս պարտքերը, այնպէս որ երբ տարւոյն վերջին օրը գայ, եկեղեցւոյդ կամ ժողովրդեանդ գանձապետը կարող լինի վկայել թէ պարտականութիւնդ կատարած ես։

Եւ թոյլ տուէք որ սոյն յօդուածը վերջացունեմ աւելի կարեւոր խօսքով մը։ Բոլ մեղքերդ պարտական ըրած են զքեզ Աստուծոյ օրինաց, եւ երբէք չես կրնար վճարել այս պարտքը։ Գիտես, սիրելի բարեկամ, միակ ճամբան որով այս պարտքը կրնայ ջնջուիլ։ Ընդունէ այդ ճամբան հաւատքով, այնպէս որ երբ 1890 տարւոյ վերջին ժամը հասնի, կարող լինիս երգել երախտագիտութեամբ եւ վստահութեամբ լի սրտով,

«Պարաքըս Տէր Յիսուս
Բոլորն է վճարած։»

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ

Ծովեզերեայ քաղաքի մը մէջ գտնուած կառավարական բանտին վերակացուն մօտերս պատմեց եղական դէպք մը որում ծանօթացած էր, եւ որոյ վրայ երկար պատմութիւն մը հիմնուած է։

Պատուաւոր արհեստաւոր մը չարաց խումբի մը ընկերանալով դողութիւն մը ընելու առաջնորդուեցաւ։ Ձերբակալուեցաւ, դատուեցաւ եւ դատապարտուեցաւ հնգամեայ բանտարկութեան։ Երբ բանտարուեցաւ, նորա կինը, զաւակը եւ չունը կը սպասէին դրան քով։ Անոնց մնաք բարով ըսաւ եւ մեծ երկաթի դուռերը զաւեցին զնա անոնցմէ։ Կինը հեկեկալով առաւ մանուկը եւ տարաւ տուն, բայց չունը մնաց հոն։ Հաւատարիմ կենդանին օրեւրով կեցաւ բանտին դրան առջեւ, կաղկանձելով իւր տիրոջ համար, եւ ի վերջոյ իւր բնակութիւնն հաստատեց մերձակայ աղքատ հացագործի մը քով որ երբեմն երբեմն ոսկոր մը նետած էր անոր։ Մերթ ընդ մերթ կ'երթար կ'այցելէր նախկին բնակարանը, բայց միշտ նորէն կը դառնար հսկել դուռը որոյ ետեւը անհետ եղած էր իւր տէրը։ Երկու տարի յետոյ յանկարծ մեռաւ բանտարկեալն կինը, եւ նորա փոքրիկ դուստրը օտարականի մը որդեգիր տրուեցաւ. բայց թշուառ մարդը իւր նկուղին մէջ ոչինչ գիտէր բոլոր այս բաներուն վրայ, եւ կը կարծէր թէ ինք մոռցուած է։ Իւր երկարատեւ առանձնութեան մէջ ղղջացած էր եւ Աստուծոյ չնորհքովը որոշած էր վարել նոր կեանք մը երբ դարձեալ դուրս՝ աչխարհ ելլէր։

Մարդուն բանտարկութեան պայմանաժամը լրացաւ, եկաւ արձակման օրը։ Ծիլ մը ստակ տրուեցաւ անոր, եւ ահագին երկաթ դուռերէն դուրս հանուեցաւ։ Ո՜ւր երթար։ Ոչ տուն ունէր եւ ոչ բարեկամ երկրի վրայ։ Մեծ քաղաքին բոլոր բազմութեանց մէջ եւ ոչ մի մարդասիրական ձեռք կարկառուեցաւ անոր՝ քաղցրութիւն ցուցնելու կամ նպաստ մատակարարելու համար։ Կանգնած մնաց առ վայր մի դողդղալով եւ տկարացած, յետոյ դարձաւ դէպի մերձակայ դինետուն մը։ Մուտքեան դուռերը միշտ բաց են եւ ներսի կողմը ջերմ ընդունելութիւն կ'ըլլայ։ Բայց երբ դարձաւ դէպ ի հոն, ծեր չուն մը ցատկեց անոր վրայ, կը լզէր անոր ձեռքը եւ երեսը, եւ կը ցատկըտէր կը խաղար անոր չուրջը՝ հաչելով վայրենաբար։

Մարդը իւր բազուկներուն վրայ առաւ իւր հաւատարիմ բարեկամը, նստաւ փողոցի քարին վրայ, ուրախութենէն լալով։ Մինակ չէր նա։ Աստուած բարեկամ մը ղրկած էր անոր։

Շունը տարաւ զնա աղջկանը քով. մարդը ուզեց եւ առաւ իւր աղջիկը այն անձէն որ զնա որդեգիր ըրած էր, եւ անոր հետ միասին գնաց բնակեցաւ Ամերիկայի արեւմտեան ծայրը, ուր սկսաւ վարել նոր կեանք մը, համեստ եւ երջանիկ։ Աստուծոյ պատգամաւորը կատարած էր Անոր գործը։

Կը պատմուի թէ Պէրնարտ Քլերվոցի, կարմրալանջ թռչնոյ մը ճռուողիւնէն յիչեց իւր մօր տունը ուրկէ փախած էր. եւ անոպայ երիտասարդը դարձաւ տուն եւ յետոյ եղաւ այն մեծ ուսուցիչը (Մուրքն Բեռնարդոս) որ պիտի օգնէր վայրենի Եւրոպայի քրիստոնեայ լինելուն։

Մեր երկնաւոր Հայրը ամէն օր կը ղրկէ պատգամաւորներ զմեզ աւելի մօտեցունելու համար Իրեն։ Սոքա են ընտանի ծաղկունք դաչտաց որ կը յիշեցունեն մեզ մեր մանկութեան անմեղ հասակը, հին երգերը զորս կը սիրէինք երբ մեր կեանքերն էին աւելի պարզ եւ աւելի հաւատարիմ քան որչափ այժմ, արդի դիւցաղնի մը անանձնասէր գործը, բանաստեղծութեան մը կամ լրագրի մը մէկ տողը, ըստ պատահման զրուցուած խօսք մը կամ մինչեւ իսկ օտարականի մը դէմքը։

Ձկայ Աստուծոյ եւ ոչ մի արարածը որչափ եւ նուաստ եւ խոնարհ, զոր Նա չգործածէ իբրեւ Իւր թարգմանը եւ պատգամաւորը, լցունելով մեր սիրտերը յանկարծ փափուկ զգացմամբք, եւ հաստատելով մեր հոգիները նոր հաւատքով եւ աւելի պայծառ յուսով։

ՄԱՐԴՍ ՊԻՏԻ ԹՌՉԻ ԵՐԲԵՔ

Երկրաբանութեան հսկայ թռչունք, որ պիսի են պինգուին, Նոր Զելանտիոյ անհետացեալ հոան, որոցմէ ոմանք իրենց կանգուն դրից մէջ աւելի քան տասն ոտք բարձրութիւն ունէին, ըստ մեծի մասին չէին թռչեր, ճիշդ նման մեծամարմին ջայլամի որ է վազող բայց ոչ թռչող թեւաւոր։ Ալպատրոսք եւ ֆնոտոքք, հսկայք այժմու թռչնոց, միայն վերաբերական են հսկայ, վասն զի նոցա մարմնոց ծանրութիւնն է չնչին բան բաղդատելով մարդկային էակաց մարմնոյն ծանրութեան հետ, եւ նոցա բարձրաթռիչ լինելու յատկութիւնը, մինչեւ իսկ եթէ մրցէին օդապարկաց վեր բարձրանալու կարողութեան հետ, անյարմար է մարդուս չնչառական կարողութեան։

Հէլմհոլց գիտած է թէ՝ թէպէտ ընդհանօք կերակրուող չատ մը մանր թռչունք արագաթռիչ են, սակայն մեծ թռչունք որք եւս արագաթռիչ են, կը կերակրուին ձուկով եւ մսով, պէտք չունենալով մարսողական ընդարձակ գործարանաց իրենց չատ անուղղ պարունակող ուտեստից համար։ Ուստի հաւանական կը համարի թէ բնութիւնը մեծ ալպեան արծիւը կը ներկայացունէ իբրեւ օրինակ բարձրագոյն սահմանի, որում երբեք կարելի էր հասնիլ իւր գործող գործարանաց պատչաճ մկաններով եւ ուտեստով համեմատ մեծութեան կենդանւոյն մարմնոյն զոր հարկ էր իւր թեւերով վեր բարձրացունել օդին մէջ եւ այնպէս թռղուլ հոն առ ժամանակ մի։ Այս պարագայից ներքեւ կ'եզրակացունէ թէ գրեթէ անհաւանական է որ մարդս, իւր կարի մեծ հանճարաւ յօրինեալ կազմութեամբն չարժելով իւր իսկ մկանաց ոյժով, երբեք կարող ըլլայ օդին մէջ բարձրացունել իւր ծանրութիւնը եւ պահել հոն բաւական ժամանակ։ Երբ օդէն թեթեւ կազով լցուած կազմածք կը գործածուին իբրեւ վեր բարձրացունող զօրութիւն, եւ տակաւին կը գործածուին ուրիշ կազմածք եւս իրենց մէջ մթերեալ ուժով որպէս զի բունեն բուն իսկ մեր մկանական ոյժին տեղը, այս բազադրեալ մեքենային ըստ ծաւալի մեծութիւնը եւ ծանրութիւնը յիրաւի պարտին չափաւորել արուեստական թեւեր հնարուելու մասին մարդկային յոյսն եւ իղձը։ Այս իղձը կամ փափաքը որչափ եւ թեթեւ ցուցուի, սակայն կը հասնի մինչեւ կարող լինելու սաւառնիլ օդին մէջ բազէի նման կամ սուրալ ջրին երեսէն ծիծեռան պէս ազատօրէն եւ ըստ կամի առանց կախում ունենալու կազի գործարաններէ, եւ առանց բան մը հատուցանելու եղեկարական ճարտարագիտին։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

Անպատեհ չէ յաճախ խօսիլ նաւու հրամանատարաց՝ փոթորկայոյզ եղանակի ժամանակ իւզ գործածելու մասին։ Այսոր կարեւո-

քուԹիւնը բարւոք կը լուսաբանուի նաւաւարտուԹեան վերաբերեալ նչանաւոր դրոց մէջ, եւ ՈւոչինկԹընի Միջազգային Ծովային Համաժողովը կը յայտարարէ ԹէՀ «քանի մը կառավարուԹիւնք պարտ կը դնեն որ իրենց բոլոր ծովագնաց նաւերը իրենց հետ առնուն բաւական քանակուԹեամբ կենդանական եւ բուսական խուղ, նպատակաւ որ ծովը խուղ Թափելով խաղաղեցուցնեն զայն փոԹորկայոյզ օդերու ժամանակ, նաեւ խուղը գործածելու չարմար կաներ։

—Կը Թուի սա լինել ոմանց կարծիքը, ԹէՀ որովհետեւ մարդ իւր վայրենի վիճակին մէջ ևԹէ ոչ բոլորովին՝ դէԹ ըստ մեծի մասին մոակեր էր, քաղաքակրԹուԹեան յառաջ երԹալուն հետ պիտի ըլլայ բոլորովին բանջարակեր, կամ պիտի գործածէ միայն կենդանիներէ արտադրեալ ուտեստ, որպիսի են՝ ձու, կաԹ, նաեւ բուսականներ։ Փորձուած է որ բուսական ուտեստն յոյժ նպաստաւոր է ի մասին դարմանման երիկամանց ախտերու եւ դժուարամարսուԹեան։ Տնտեսական տեսակէտով՝ կարի յոյժ խնայողական է, ոչ միայն ի նկատ առնելով ծախքը, այլ եւ հողը, երկիրը. վասն զի ևԹէ ի բաղդատուԹիւն գնենք հաւասար տարածուԹեամբ երկու երկիրներ, որոց մին կը հանէ արմաիք եւ միւսը՝ արջառ կամ ոչխար, արմաիք հանողը տասնապատիկ Թուով մարդոց բաւող արդիւնք կը բերէ քան որչափ կը բերէ արջառ կամ ոչխար հանողը։

—Զգախիժը (լոՒէ) ամինէն ղմայլելի ծառայուԹեանց մին կը մատուցանէ դործածելով իբրեւ նիԹ ձիու պայտ չինելու։ Ոչ միայն ԹեԹեւ է եւ տոկուն, այլ եւ նչանաւոր կերպով օդտակար է կենդանեաց սմբակին (ըբբնաՓ)։

—Սեւցունել քիմը եւ այտերուն այն մասերը որ կ'իյնան աչաց ներքեւ, փորձուած է որ է նախապահեստ դարման եւ արդելիչ այն տեսակ կուրուԹեան կամ աչաց ջլասուելուն՝ որ յառաջ կու գայ լուսափայլ ձեան վրայ նայելէ չսովորած աչքով։

—Դաղիոյ Ծովային պաշտօնէուԹիւնք քանի մը փորձեր կատարած են ծովային պատերազմաց պատկանեալ զօրաւոր ընկերիկ առարկայից (ռումբ եւն.) նորօրինակ գործածուԹեան։ Կ'Երեւի ԹէՀ մառախլապատ եղանակի ժամանակ ընկերիկ առարկայից արձակած լոյսը եւ փայլը կը ծառայէ միայն խառնելու նաւուն մէջ գտնուողներուն աչուըները, եւ ծովառմբակիր չոգենաւք կարող կ'ըլլային բաւական մօտ գալ եւ արձակել իրենց ծովառումբերը առանց տեսնուելու։

—Դաղիայի երկրաչափից խումբ մը Սուէզի հարաւային արեւմուտեան կողմը գտած են վաղեմի ջրանցի մը տպաւորութիւն, որով կ'երԹայ դէպ ի Կարմիր Ծով։ Կը Թուի ԹէՀ Կարմիր Ծով այս միջոցաւ ի հաղորդակցուԹեան էր Միջերկրականի հետ։ Հաւանականապէս հին եգիպտացի Լէսէպս մը չինած էր այդ ջրանցը իւր հայրենակցաց մասնաւոր օգտին համար, բայց անապատին աւազը Թերեւս արդելեց անոր ջուրերը ԲրիտանուհուԹեան Թուականէն դարեր առաջ։

—Ի Լոնտոն կը խորհուի 100,000 մարդ պարսնակող չէնք մը պատրաստել։ Առաջարկուած է կառուցանել հատ մը «ժողովրդական Տաճար» անուամբ, ուր կարենան հաւաքիլ դէԹ 100,000 անձինք հանրուԹեան օգտին ծառայող նիԹոց վրայ վիճաբանելու, խորհրդակցելու համար։ Շէնքը, իբրեւ գործ ճարտարապետուԹեան՝ պիտի լինի գեղեցիկ, եւ այնպէս կարդադրեալ՝ որ կարենայ ըստ հարկին ստորաբաժանուիլ, այնպէս որ բաղում նիԹոց վրայ վիճաբանուԹիւնք, քննուԹիւնք կատարուին մի եւ նոյն ժամանակի մէջ։

—Կ'ըսուի ԹէՀ այժմ ի չրջաբերուԹեան եղող մեծագոյն ոսկի դրամն է Աննամի ոսկի «ինկոթ»ը կամ «լուՓ»ը։ Աննամ է դաղիական դաղԹավայր չարեւելեան Ասիա։ Ծիչեալ դրամն է բոլորակ եւ տափարակ. հնդկական մելանով իւր վրայ գրուած է արժէքը, իբր 65 անդղ. ոսկի։ Ըստ մեծուԹեան այս Թանկագին բայց յոյժ տգեղ դրամին հատքը երկրորդն է Ճաւոնացւոց «օպանկ»ը որոյ արժէքն է 10 անդղ. ոսկի. յետոյ կարգը կու դայ ԱչանԹիի «պէնտա»յին, իբր 9 անդղ. ոսկւոյ արժէքով։ Քալիֆորնիոյ յիսուն տոլարնոց ոսկի դրամը դրեԹէ նոյն արժէքն ունի «պէնտա»յին հետ։ Աչխարհիս մէջ ծանրագոյն արծաԹ դրամն ունի դարձեալ Աննամ, ուր արծաԹ «ինկոթ»ը կ'արժէ իբր 3 անդղ. ոսկի. այնուհետեւ կուգայ Զինաց «Թաէլ»ը եւ յետոյ՝ աւստրիական երկու Թալէրնոցը։

—Ընդհանրապէս կը կարծուի ԹէՀ ընտանի կատուն առաջին անդամ ընտանեցաւ Եգիպտոսի մէջ, Ցոյնք եւ Հռոմայեցիք չունէին կատու, եւ ԹէՀ չէ ծանօթ ԹէՀ այն կ'ապրէր Իտալիոյ մէջ Խաչակրաց ժամանակէն իբր ինն դար առաջ։ ՌոլսԹըն կը պնդէ ԹէՀ Ցունաց եւ Հռոմայեցւոց ընտանի կատուն էր կզաքիս (ղերՓէՀ)։ Ֆիրմսով, որ քննեց եգիպտական կատուներուն մումիաները, կը գտնէ որ երբեք չեն նմանիր մեր տանց այն սիրուն կենդանիներուն, եւ ԹէՀ եգիպտական կատուն պարղապէս էր ընտանեցած անասուն մը կամ ընտելացած վայրի կենդանի մը նման կատկի կամ այծեման (էնչրան)։

—Վերջերս ի Խրիմ տեղի ունեցած հնախօսական խուզարկուԹեանց ժամանակ Փրոֆ. Վասլովսքի գտաւ մարդկային ներկեալ ոսկրներ երկու դերեզմանաց մէջ, մէկուն մէջ վեց եւ միւսին մէջ մէկ կմախք։ Փրոֆ. Կրէմիլեր, Պրէսլաւցի, կը կարծէ ԹէՀ այս դերեզմանք կը պատկանէին Խրիմու նախկին բնակչաց, զորս Հերոդոտոս կ'անուանէ Սիմմերիացի։ Անոնք իրենց մեռեալները կը դնէին բարձր տեղեր, այնպէս որ Թռչուններ ոսկռէին անոնց միսը։ Երբ բոլորովին ճերմկնային այդ կմախք, կը ներկուէին հանքային ներկով մը։ Այսպիսի ներկեալ կմախներ պարունակող քանի մը դերեզմաններ գտնուած են կեդրոնական Ասիոյ մէջ։ Միայն երեք հատ յառաջմանէ գտնուած էին Խրիմու մէջ։

— Նիքէլն է նորագիւտ մետաղ։ Մինչեւ 1715 ոչ կը գործածուէր եւ ոչ ծանօթ էր։ Այժմ չատ կը գործածուի վոխանակ արծաԹոյ՝ մետաղեայ ամաններ եւն. պատելու համար. եւ պողպատի հետ իբրեւ խառնուրդ՝ դերազանց է որ եւ իցէ մետաղէ, վասն զի ոչ միայն ինք զերծ է ժանգոտելէ, այլ եւ այդ նոյն յատկուԹիւնը կը վոխանցէ պողպատին մինչեւ իսկ եԹէ իւր բաղադրուԹիւնն անոր հետ ըլլայ 5 առ հարիւր։ Կ'արդելու ժանգը։

—ԲժշկուԹեան ուսանողք ի Լոնտոն վերջին քննուԹիւն տալու չարմար գտնուելու համար ստիպուած են չորս տարի ուսման պարապիլ, հիւանդանոցաց մէջ գործնական վարժուԹիւն ընել, եւ դասախօսուԹեանց ունկնդրել։ Մօտերս Անդղիոյ Ընդհանուր Բժշկական Ժողովը պատրաստուԹեան այդ պայմանաժամը բարձրացուցած է հինգ տարւոյ։

Կ. պոլսոյ Երիտ. Բրիտտ. ԸնկերակցուԹեան ազօԹքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը Պայըզլ Հաւսի մատրան մէջ, ժամը 9ին, ըստ Թուրքաց։

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Դեկտ. 8 ըստ Յուն., և դեկտ. 20 ըստ Լատ., 1890

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամերիկայէ առնուած լրոց նայելով՝ ՍիԹինկ Պուլ (նստող ցուլ) կոչուած հընդիկ ցեղապետը, իւր որդին եւ վեց ընկերք սպանուած են հնդիկ ոստիկանաց հետ ունեցած իրենց մէկ ղուտոյն մէջ։ Այս ոստիկանք բնիկներ են որք կառավարուԹեան մէջ պաչտօն ստացած են։ ՍիԹինկ Պուլ հնդիկ ցեղապետաց կարողագոյնը եւ նչանաւորագոյնն էր, եւ կը կարծուէր ԹէՀ դլխաւոր հեղինակն էր Հնդկաց չարժմանց ընդդէմ կառավարուԹեան։ Կարող անձ մը լինելով հանդերձ՝ էր նաեւ կատարեալ բարբարոս, եւ կը պարծէր իւր անգԹուԹեամբք զորս ի գործ կը դնէր իւր ձեռքն ինկող դաղԹականաց վրայ։ Նչանաւոր դեր մը ունեցաւ այն սպանուԹեանց մէջ զորս Սու ցեղին մարդիկը գործեցին 1862ին, եւ այդ ժամանակ իւր բռնած դերիներն սպանելեց քիչ կրակի վրայ խորովելով զնոսա եւ կամ նոցա մարմնոյն այլ եւ այլ մասերը չաչորդաբար կարել տալով։ Իբր 15 տարի առաջ այս ցեղապետին առաջնորդուԹեան տակ՝ Հնդիկք մեծ բազմուԹեամբ չարձակեցան ամերիկացի զօրավար ՔրօքԹըրի վրայ եւ սպանեցին բոլոր ամերիկացի զինուորները։ Բայց կառավարուԹիւնը չարմար դատած էր խնայել այս ցեղապետին կենաց՝ այն ակնկալուԹեամբ ԹէՀ ՍիԹինկ Պուլ իւր վայելած մարդասիրուԹենէն չարժեալ իւր աղեցուԹիւնը պիտի գործածէր բնիկ ցեղերը հանդարտ վիճակի մը մէջ պահելու։ Բայց վերջերս ՍիԹինկ Պուլ ԹչնամուԹեան կը դրդռէր զՀնդիկս, եւ մեծ սպառնալիքներ կ'ընէր ամերիկեան կառավարուԹեան դէմ։ Անցեալ չաբԹու հնդիկ ոստիկանուԹիւնն իմացաւ ԹէՀ ՍիԹինկ Պուլ կը պատրաստուէր երԹալ «Ցոռի Երկիր» կոչուած անապատ վայրը ուր կան բազմաԹիւ հովիտներ եւ կիրճեր յորս դրեԹէ անկարելի է առանց կորսուելու ճամբորդել։ Այս տեղւոյն մէջ ապաստանած փոքր խումբ մը մարդիկ կրնան պաչպանել իրենց դիրքը բազմաԹիւ մարդոց դէմ։ Վասն որոյ 20 հնդիկ ոստիկանք 40 մղոն ճամբայ երԹալով ձերբակալեցին զՍիԹինկ Պուլ որ չօժարուԹիւն ցոյց տուաւ երԹալ իրենց հետ, բայց քանի մը րոպէ միջոց խնդրեց պատրաստուԹիւն տեսնելու համար։ Այս միջոցին իւր կինը դուրս ելաւ եւ իմաց տուաւ իրողուԹիւնը։ Դեռ ոստիկանք ձերբակալեալ ցեղապետին հետ չատ ճամբայ գացած չէին երբ ՍիԹինկ Պուլի հետեւորդներէն 100 հոգի հասան անոնց եետեւէն, եւ աստ ցեղապետը ազատեցաւ։ Ոստիկանք բոլորովին պիտի ջնջուէին եԹէ իրենց օգնուԹեան չհասնէր սպիտակամորԹ հեծելազօրաց դումարտակ մը որոյ առջեւէն վայրենիները փախան։ Ըստ նորագոյն տեղեկուԹեանց կը կարծուի ԹէՀ բոլոր Հնդիկք իրենց երկիւ-

ղէն կը փափաքին խաղաղութիւնը վերահաստատել, եւ միայն 230 անձինք, որք «Յոռի երկիր»ին մէջ կը գտնուին, պատերազմելու հակամէտ կը թուին։

—Փարնէլեան վէճին կլատսթընեան կուսակցութեան վրայ ունեցած ձախող հետեւանքը յայտնի տեսնուեցաւ քուէից այն մեծ առաւելութեամբ որով անցեալ չաբթու պահպանողականք ընտրութեան մը մէջ յաղթող հանդիսացան։ Իռլանտական կուսակցութեան երկու հերձուածող իրարու դէմ մղած պայքարը յոյժ սաստիկ է։ Դեկտ. 16ին Մր. Փարնէլ եւ Քարթհիեան կուսակցութեան անդամ Մր. Տէյվիթ կուսակցական գումարումներ կատարեցին ի Քիլքէնի, եւ Մր. Տէյվիթ հրաւիրեց զՄր. Փարնէլ հրապարակային վիճաբանութիւն մը ընել, յորում երկու առենաբանք պիտի խօսէին կարգաւ։ Մր. Փարնէլ պատասխան ղրկեց թէ բանակցելու ղրկուած մէջ չէր, այլ՝ կռուելու ղրկուած մէջ։ Քիչ յետոյ Մր. Տէյվիթի հետեւորդներէն կազմուած խուռն ամբոխ մը յառաջացաւ դէպ յայն վայր ուր Փարնէլեանք ժողով գումարած էին, եւ Մր. Փարնէլ տեսնելով թէ այլ եւս կարելի չէր իւր խօսքերը լսելի ընել՝ իւր հետեւորդաց հետ ճամբայ ելաւ ժողովոյ վայրէն հեռանալու։ Այս միջոցին տեղի ունեցած խառնակութեան ժամանակ երկու տոպրակ կիր նետուեցաւ, որոց մին Մր. Փարնէլի երեսին դարնուեցաւ եւ մասամբ կուրցուց զնա։ Մր. Փարնէլ մէկ կամ երկու օր աչաց սաստիկ ցաւ կրեց. բայց կուրութեան վտանգին առջեւն առնուեցաւ, եւ նոյն չաբթուան վերջանալէն առաջ Մր. Փարնէլ դարձեալ ճառեր կը խօսէր։ Ծորք քաղաքին մէջ, ուրոյ երեսփոխանն է Մր. Փարնէլ, Մր. Մաք Քարթհիի դէմ թշնամական կառաւղի ցոյց մը տեղի ունեցաւ յորում երկուստեք անխիղճ հասս գաւազաններ գործածուեցան։ Հետեւեալ օրը գումարում մը տեղի ունեցաւ սրահի մը մէջ յոր մտնել միայն հակափարնէլեանց թոյլ տրուած էր, եւ 100 ոստիկանք հազիւ կարող եղան դուրս պահել զՓարնէլեանս։ Այս ժողովին մէջ Մր. Մաք Քարթհի եւ Մր. Սէքսթըն ուղերձներ ըրին։ Բեմին վրայ ի մէջ այլոց կային 130 քահանայք։

—Անցեալ յունվար ամսոյ մէջ Պոհեմիոյ գերմանական կուսակցութիւնը համաձայնութեան մը եկաւ չեխ երեսփոխանաց այն մասին հետ որ կը կոչուի Հին Չեխ կուսակցութիւն։ Ըստ այսմ համաձայնութեան, իւրաքանչիւր ազգայնութիւն ուրոյն ճիւղ մը պիտի կազմէ Պոհեմիոյ Խորհրդարանին մէջ, եւ իւրաքանչիւր ճիւղ վճռոյ իրաւունքը պիտի ունենայ ընդդէմ այնպիսի օրինաց որք կը վերաբերին իւր ազգային դպրոցաց կամ ուրիշ չահուց։ Նոր Չեխ կուսակցութիւնը հակառակ է այս համաձայնութեան եւ կը յայտարարէ թէ քանի որ Չեխք մեծամասնութիւն կը կազմեն ի Պոհեմիա՝ դատարանաց, Խորհրդարանին եւ դպրոցաց լեզուն պարտի չեխերէն լինել, եւ Գերմանացիք զգալու են թէ չեխական երկրի մը մէջ կը բնակին։ Խորհրդարանին մէջ Նոր Չեխ կուսակցութիւնը յաջողած է այդ համաձայնութեան գործադրութիւնը արգիլել, եւ վասն որոյ Հին Չեխ կուսակցութեան պետ Տր. Ռիկլը, նաեւ Աւստրիոյ նախարարապետ Թաաֆֆէ կոմս իրենց հրաժարականները տուած են։ Ցրանձ Եողէֆ կայսրը խրախուսած է այս պաշտօնեաները մնալ իրենց պաշտօնին վրայ՝ ըսելով, «Հաշտութեան բարեկամք դժուար գործ մը ունին իրենց առջեւ, բայց ես զօրաւոր հաւատք եւ վստահութիւն ունիմ թէ հաշտութիւնը յաջողութեամբ պիտի կնքուի։» Վասն որոյ յիշեալ պաշտօնեայք եւս առած են իրենց հրաժարականները. բայց հաշտութեան աշխարհավարութիւնը հաւանականէս ապարդիւն պիտի մնայ, մինչեւ որ համերաշխութիւն մը գոյանայ Նոր Չեխ կուսակցութեան հետ։

—Անցեալ չաբթու Պիզմարք իշխան, որ ձմեռն անցունելու համար Ֆրիտրիխսրուհ կ'երթար, անցաւ Պերլին մայրաքաղաքէն։ Սը՚ռանթպուրգ կը չնորհաւորէ զնախկին նախարարապետն որ վերջապէս որոշած է իրաց վիճակին տեղի տալ եւ զգուշանալ լրագրաց թղթակցաց հետ տեսակցութիւններ ընելով հանրային գործոց խառնուելէ։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ Պիզմարք իշխան յոյժ անխոհեմ, անպատուաբեր եւ իւր փառաւոր անցելոյն անվայել եղանակաւ ցուցուց իւր բարկութիւնը, մինչ եթէ յարմար ժամանակին թոյլտուութիւն խնդրէր իւր ծերութեան պատճառաւ գործէ քաչուելու՝ կրնար իւր վեհապետին կատարեալ վստահութիւնը վայելել եւ իւր պաշտօնը թողուլ այնպիսի կերպիւ մը որ իւր համբաւը աւելնար։ Սը՚ռանթպուրգ կ'ըսէ որ թէեւ միայն քանի մը ամիս առաջ այնպէս կը թուէր թէ Պիզմարք իշխան անհրաժեշտ էր երբեակ Դաշնակցութեան չարունակման համար, սակայն նորա բացակայութիւնը վնաս մը պատճառած չէ Եւրոպայի խաղաղութեան։ Զօր. Ֆոն Քափրիվիի համար տակաւին չըսուեցաւ թէ երբեք սխալ մը գործած է։ Գերմանիա կը պահէ իւր բոլոր դաշնակիցները, եւ սոքա աւելի հասկցած են զԳերմանիա եւ աւելի կը վստահին այնմ քան յառաջադոյն։

—Մոնթենեկրոյի Նիքոլա իշխանը վերջերս ուղերձ մը ընելով իւր հպատակաց՝ դովեց նոցա քաջութիւնը, բայց յանդիմանեց զնոսա իրենց ծուլութեան համար։ Յիշեցուց թէ այս օրերուս մէջ երկրագործութիւն եւ ճարտարագործութիւնք են որ ազգի մը դվաւոր զօրութիւնը կը կազմեն եւ ուրիշ ամէն բանէ աւելի կարողութիւն կու տան այնմ պատերազմի դժուարութեանց տոկալու։ Վասն որոյ հրահանգ տուաւ տնկել որթեր եւ ձիթենիներ, եւ ուրիշ կերպերով երկրին հարստութեան աղբիւրները զարգացունել։ Խոստացաւ որ դալ տարուան մէջ 2,000 որթ տնկող անձինք 10 տարի տուրքէ ազատ պիտի մնան։

—Կ'ըսուի թէ Նաթալի թագուհին կը խորհի դատարանաց դիմել, քանի որ Սքուիչինան յայտարարեց թէ անձեռնհաս է նորա չիշատակագիրն ի նկատ առնելու։ Բայց անշուշտ դատարանք եւս նոյն պատասխանը պիտի տան։ Սերպ կառավարութիւնը դարձեալ առաջարկած է նախկին թագուհւոյն որպէս դի թագաւորին անչափահասութեան միջոցին երկրէն դուրս բնակի եւ ամէն տարի երկու չաբաթ անցունէ ի Պելկրատ, պայմանաւ որ նախկին թագաւորն եւս նոյնը ընէ։ Բայց Նաթալի թագուհին ո եւ է առաջարկութիւն լսելու հակամէտ չէ։ Կ'ըսուի թէ նախարարաց մին սա դիտողութիւնն ըրած է որ թէեւ թագաւորին մայրը չկրնար երկրէն արտաքսուիլ, բայց կրնայ վանքի մը մէջ փակուիլ։ Սը՚ռանթպուրգի թղթակիցը կը կարծէ թէ այս դիտողութիւն կրնայ քոլորովին կատակ չթուիլ։

—Մոսկուէի վեդոմոսթէ լրագիրը կ'իմանայ թէ Ռուսիոյ Ներքին գործոց նախարարը օտարազգեայ ի Ռուսիա գաղթելուն նկատմամբ օրէնք մը պատրաստած է որ պիտի մատուցուի Պետական Խորհրդոյ։ Ըստ այս օրինաց նոր գաղթականութիւնք արգելուած են եւ անոնց թոյլ կրնայ տրուիլ միայն քանի մը պայմաններով։ Այս պայմանաց մին այն է թէ բոլոր օտարազգի կալուածատէրք պարտին ընդունիլ Ռուսիոյ հպատակութիւնը. եւ եթէ չեն ընդունիր, պարտին իրենց կալուածքը ուրիշի մը փոխանցել եւ երկրէն մեկնիլ։ Դարձեալ ով որ կ'ուզէ Ռուսիոյ հպատակ լինել, պարտի դիտնալ քիչ մը ռուսերէն եւ երկրին հիմնական օրէնքները։

—Դեկտ. 18ին ուրիշ մանչ զաւակ մը ծնաւ Գերմանիոյ կայսեր որ այսպէս կ'ուզենայ 6 մանչ զաւակ առանց եւ ոչ սի դուստր։

Հաւանական է որ Գերմանիոյ կայսեր կրտսերագոյն քոյրը, Մարկարէթ իշխանուհին, քիչ առենէն նշանուի Տանիմարքայի դահաժառանգ իշխանին երիցագոյն որդւոյն, Քրիսթիան իշխանի, հետ։ Քրիսթիան իշխան ծնած է 1870ին եւ Մարկարէթ իշխանուհին՝ 1872ին։

—Անցեալ չաբթու Փարիզի գլխաւոր դէպքն էր էյոոյի եւ Կալոռիէլ Պոնփառ անուն կնոջ մը դատաստանը։ Այս անձանց վրայ եղած ամբաստանութիւնն այն էր թէ սպաննած էին դատարանի բարեպատ Մ. Կուճէն անցեալ յուլիս ամսոյ մէջ։ Էյոոյ յաջողեցաւ փախչիլ յԱմերիկա, բայց կառավարութեան պաշտօնեայք նորա հետքը գտան եւ իրեն հետեւեցան մինչեւ ի Մելբուրիկոյ եւ յետոյ՝ ի Բուէնոս, ուր ձերբակալեցին զնա։ Էյոոյ չուրացաւ իւր յանցանքը եւ մահուան դատապարտուեցաւ. իսկ Կալոռիէլ դատապարտուեցաւ 20 տարուան բանտարկութեան։ Հաւանականապէս այս դէպքն առիթ պիտի տայ հետաքրքրաշարժ դատի մը։ Էյոոյ քանի մը տարի առաջ բաւական մեծ դումարի մը փոխարէն լինքզինքն ապահովագրել տուաւ յԱնգղիա, եւ կանոնաւորապէս վճարեց ապահովագինը մինչեւ 1889։ Իւր կինը ղրկած է նաեւ 1889 եւ 1890 տարեաց ապահովագինը, բայց ապահովագրական ընկերութիւնը ընդունած չէ այդ տակը։ Ըստ անգղիական օրինաց, անձնասպանի մը իրաւունքն այն դումարին վրայ, որոյ ի փոխարէն ապահովագրած էր լինքզինքը, կը չնչուի. եւ ընկերութիւնը կ'ըսէ թէ էյոոյ մարդասպանութիւն գործելով մահուան վճռոյն արժանացաւ, եւ այս պարագան ճիշդ անձնասպանութեան կը համապատասխանէ։

—Երկաթուղւոյ ծանր արկած մը պատահեցաւ ի Քանատա դեկտ. 18ին։ Կառախումբ մը կամուրջի մը վրայէն անցած ժամանակ գնդէն չեղեցաւ եւ 20 ոտք բարձրութենէ գահավիժեցաւ փողոցին մէջ որոյ վրայ չինուած էր այդ կամուրջը։ 10ի չափ անձինք սպաննուեցան, եւ ուրիշ բազմաթիւ անձինք վիրաւորուեցան։

—Երկուշաբթի օր խոլանտացի երեսփոխանի մը պարապ մնացած աթոռին համար ընտրութիւն կատարուեցաւ եւ Չակափարնէլեան ընտրելին Սըր Ճոն Փոփ Հեռնեսի չահեցաւ քուէից աւաւելութիւնը։

Յիկոյ կը ծանուցանէ թէ Մր. Փարնէլ քիչ առենէն Փարիզ պիտի երթայ նչանաւոր ակնաբոյժի մը հետ խորհրդակցելու համար։

—Գաղիոյ Քամպրէ քաղաքին մօտ ուղեւորաց կառախումբ մը գծէն չեղեցաւ, եւ կ'ըսուի թէ գրեթէ 100 անձինք վիրաւորուած են։

Պուէնոս Այրէսէ կը հեռագրուի թէ Ռորտոզա քաղաքը ողողուած է ջրանցին թումբին խորտակուելուն պատճառաւ։ Հարիւրէ աւելի տուներ կործանած են, եւ կեանց կորուստը մեծ է,

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ չաբթու երկրաշարժի երկու ցնցումներ տեղի ունեցան ի Զմիւռնիա, բայց ոեւէ վնաս յառաջ չեկաւ։ Սակայն կ'ըսուի թէ նոյն նահանգին Գուշ–Ատասը կոչուած տեղւոյն մէջ երկրաշարժին պատճառաւ 80 տուներ փլած եւ 400 տուներ վնասուած են։ Ի Զմիւռնիա նպաստամատոյց յանձնաժողով մը կազմուած է ընդ նախագահութեամբ կուսակալին։ Նահանգին ուրիշ կողմերն եւս երկրաշարժի ցնցումներ տեղի ունեցան, բայց Գուշ–Ատասըյէ զատ ուրիշ տեղեաց մէջ վնասներ պատահած չեն։

—Բաղաքապետութիւնը հրամայած է որ Պոլսոյ կողմը գտնուող կաղի լամբարներուն թիւը 700է բարձրացուի 1,000ի։ Երկու ճարտարագէտներ, որոց մին քաղաքապետութիւնը եւ միւսը կաղի ընկերութիւնը կը ներկայացունէ, սկսած են որոշել նոր լամբարներուն տեղերը։

—Թուրք թերթ մը կը ծանուցանէ թէ Ասիմ անուամբ վաճառական մը կայսերականց կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրած է Պարիզնի մէջ նաւահանգիստ մը չինելու համար։

—Կը ծանուցուի թէ Ահմէտ պէյ, որ էր հռչակաւոր քիւրտ ցեղապետ Պէտէրխան փաշայի կամ ինչպէս Քիւրտիսթանի մէջ կը կոչուէր՝ Պէտէրխան պէյի՝ որդին, մեռած է։ Ահմէտ պէյ Վերաքննիչ Ատենին մէջ պաշտօն կը վարէր։

—Սուէզի Ջրանցին հարաւային ծայրը գտնուող Սուէզ քաղաքին կառավարիչը իմաց տուած է Իտիլիին թէ այն երկու ճափոնական զօրվէրները, որք կը բերեն ընկղմեալ Էրթողրօլ մարտանաւին աղատեալ 6 թուրք սպաները եւ 64 նաւաստիները, Սուէզ հասած են։ Այս մարտանաւերը չարունակեցին իրենց ճամբան ի Փոր–Սայիտ ուր կ'ըսպասէր կայսերական Թալէա զբօսանաւը զայնս առաջնորդելու համար ի Կ. պոլիս։

—Ամերիկացի նշանաւոր վիպասան Մր. Մարիըն Քրոֆորտ, որ քանի մը օրէ ի վեր իւր կնոջ հետ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, մեկնեցաւ երկուշաբթի օր։

—Շաբթուանս մէջ նաւուց ընդհարումներ եւ նաւային ուրիշ արկածներ պատահեցան, սակայն սոյն արկածներէն եւ ոչ մին ծանր հետեւանք ունեցաւ։ Երբ Ծովակալ Շրէօտէր մայրաքաղաքէս մեկնելով գնաց ի Միտիլլի, գտաւ որ զերմանական մարտանաւերէն մին խրած էր։ Կիրակի օր 5 նաւաձիգ չոգենաւեր գային Վոսփորոսի բերանն ի Սեւ Ծով ուր 14 առագաստանաւեր դժուարութեան մէջ կը գտնուէին։

—Թուրքերէն լեզուաւ եւ Արեւմտեան ոճով նոր թերթ մը հրատարակուիլ սկսած է ի Պրուսա։ Այս թերթը իւր առաջին թուով միջոցներ կ'առաջարկէ վերականգնելու համար այն արհեստները որք երբեմն Պրուսայի նահանգին մէջ կային, նաեւ զարգացունելու համար մետաքսագործութիւնը եւ ուրիշ արհեստներ։ Կ'ըսէ թէ այժմ նահանգին մէջ կան 1,300 արհեստանոցներ եւ մետաքսի 65 գործարանները։ Այս գործարանք ամէն տարի կ'արտածեն իւրաքանչիւրը 78 քաշ կշռող 2,000 հակ մետաքս։

Պրուսայի նահանգին հասոյթին տարեցոյց մարտ ամսոյ սկիզբէն մինչեւ սեպտեմբերի վերջը՝ էր 40,435,020 դահ., մինչ անցեալ տարւոյ նոյն միջոցի հասոյթն էր 37,477,300 դահ.։

—Անցեալ չաբթու Պուրկազի մօտ Անքիւլոյ քաղաքին մէջ հրդեհ ծագեցաւ եւ 40 տուներ ու 4 խանութներ հրոյ ճարակ եղան։

—Այս չաբթու անցեալ չաբաթէ աւելի քիչ մահեր պատահած են հնտախտէ։ Հալէպի նահանգին մէջ հնտախտը կը ճարակի դլխաւորաբար յԱյնթապ եւ յԵդեսիա. սակաւաթիւ մահեր եւս կը ծանուցուին Բիւլիսէ եւ Ատանայէ։ Սիւրիոյ Տրիպոլիս քաղաքին, չրջակայ գիւղօրէից նաեւ Մամուրէթ–իւլ–Ազիզ նահանգին Պէհէնեի գաւառակին մէջ հնտախտէ մահեր պատահած են։

—Սամսոնի մօտ գտնուած ճահիճները ցամքեցունելու աշխատութիւնք աւարտած են, եւ այսպէս 39,000 քառակուսի մեթր հող ձեռք բերուած է։

—Լէվանդ Հէրըլտ կը ծանուցանէ թէ կառավարութիւնը նախ պիտի քննէ սիւրիական երկաթուղւոյն չինութեան համար Մ. Սոլայի մատուցած ծրագիրը, վասն զի թէեւ Մ. Ֆրայճէ եւս նոյն երկաթուղւոյն համար ծրագիր մը մատուցած է, սակայն այս վերջինը առ մէն մի քիլոմեթր 13,000 ֆրանք երաշխաւորութիւն կը պահանջէ, մինչ Մ. Սոլա ոեւէ երաշխաւորութիւն չպահանջեր։ Մ. Սոլայի ծրագրոյն համեմատ երկաթուղին պիտի սկսի Իսկէնտէրունէ եւ Հալէպի ճամբով պիտի երթայ մինչեւ ի Պիրէճիք։ Այս երկաթուղին պիտի ունենայ ճիւղ մը ընդ մէջ Հալէպի եւ Դամասկոսի՝ Համայի եւ Հումսի ճամբով, եւ ուրիշ ճիւղ մը ընդ մէջ Հումսի եւ Տրիպոլսոյ որ ծովեզերեայ քաղաք մ'է։

—Երեքշաբթի օր Իսկիւտարի մէջ ձերբակալուեցաւ Աւետիս անուամբ Հայ մը որ ինքզինքը մահմետական ձեւացունելով վերջին ռուսեւթրքական պատերազմին ժամանակ զինուորական ծառայութեան մէջ մտած էր, եւ յետոյ Մարթինի հրացան մը եւ ուրիշ բաներ գողնալով փախած էր ի Պաթում։

—Իբրեւ անդամ խառվարարաց խմբին ամբաստանեալ Հայոց նախնական քննութիւնք աւարտեցան, եւ ամբաստանագիրը եղեռնագատ Ատենին ղրկուեցաւ չորեքշաբթի օր։

—Այն ընկերութիւնը, որ ջուր պիտի բաշխէ Իսկիւտարի եւ Գատըգիւղի, չորեքշաբթի օր իւր աշխատութիւններն սկսաւ ի կէօք–Սու, եւ այս առթիւ ըստ սովորականին ոչխարներ զենուեցան եւ աղօթքներ եղան վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին։ Շինութիւնք փութով յառաջ պիտի տարուին եւ կը յուսացուի թէ պիտի աւարտին 1891 տարւոյ վերջերը։ Բոլոր հարկ եղած գործիները ապսպրուած են Գերմանիայէ։ Կը կարծուի թէ չինութեանց ամբողջ ծախքը պիտի հասնի 4,000,000 ֆրանքի։

—Կայսերական Իլդիզ մը կը հրամայէ որ օսմանեան հպատակ կամ օտարազգի անձինք, որք կառավարութեան պաշտօնեայ են, չեն կրնար մենաշնորհ ստանալ այնպիսի հանքայ համար որ կը գտնուին իրենց իրաւասութեան ներքեւ եղող սահմանին մէջ։

—Ի նպաստ էրթողրօլի բացուած հանգանակութեան գումարը հասած է 489,897 դահեկանի։

—Վէլի Բիզա փաշա Իզմիրէն ղբօսանաւով մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս։ Զբօսանաւը Միտիլլի կղզին հանդիպեցաւ եւ առաւ Ահմէտ Ալի փաշան որ փֆ–յլ մարտանաւին մէջ ծովակալ Շրէօտէրի ուղեկից եղած էր։

ԱՐԺԷՔ ԴՐԱՄՈՑ

Դեկտեմբեր 27/15, 1890

Գոնսոլիտէ	20 2	Րուսմ. երկ. բաժին	76 25
Պարտուց յարդարման (Տասդիէյէ)	13	Թղթադրամ (Թասֆիյէ ի Թահվիլաթ ը Ոսմ.	78 34

ԴՐԱՄՔ։ Ոսմ. լիրան 100է

Մէճիտիյէ	108 10	Րուսիոյ բոլ	90 20
Մէճիտիէ	99 20	Նաբոլէոն	87 25
Պէշլիք	102 20	Գրմիդ	51 12
Ալթըլըգ	103	Ազգ. լիրա	110 20

Մանէթ թղթադրմ. 7 95

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՈՅԱՃԵԱՆ

Ֆիննաճանըլար Եօղուշը, Ամերիգան խան

1890 ՏԱՐԻՈՅՆ «ԱԻԵՏԱԲԵՐ»Ի ՅԱՆԿԸ

Ազդ 14, 30
Ազդեր 6, 22, 38, 46, 70, 86, 110, 118, 142, 150, 174, 182, 190, 230, 238, 254, 262, 270, 278, 286, 294, 310, 318, 326, 350, 398
Ազդեցութիւն աղօթից 345
Ալաքա եւ իւր բնական հարստութիւնք 59
Ախտից փոխանցումը 115
Աղօթից ժողովները չահեկան ընելու կերպը 97
Աղօթք 17
Աղօթքի պատասխան 233
Ամաղոնի հովիտը 155
Ամէն մարդ իրաւունք ունի երջանիկ ըլլալու 316
Ամօթէն զգաստացած 132
Այլեայլք 4, 411
Անադ ի հնումն եւ արդի ժամանակաց մէջ 251
Անանձնասիրութեան ազնիւ օրինակ մը 172
Անգղիա յեգիպտոս 194
Անգղիական նաւատորմը 371
Անգղիական Ջրանցի վապուղին 372
Անդունդին գանձերը 92
Անձնասիրութիւն 13
Անմիա հարուստը 297
Աչխատութիւնը օրհնութիւն է 274
Աչխարհի թագուհին 324
Աչխարհիս գործողները անցելոյն ու ներկային մէջ 220
Աչխ կափարիչ ձիերու 52
Առակս կենդանութիւն կենդանեաց 171
Առողջապահական ծայրայեղութիւն 228
Աստուած՝ մեր խնամակալը 137
Աստուծոյ առջեւ կանգնիլ 121
Աստուծոյ թողութիւնը 185
Աստուծոյ նախախնամութիւնը 305
Աստուծոյ պատգամաւորները 411
Աստուծոյ պատրաստականութենն զմեզ օրհնելու 211
Արեգութիւն եւ կենաց ապահովագրական ընկերութիւնք 283
Արդի գիւտերը կը հաստատեն զՍուրբ Գիրս 137
Արծաթասիրութիւն 153
Արձակուրդից պէտքը եւ օգտակարութիւնը 242
Արուեստահանդէս 1892 տարւոյ ի Միացեալ Նահանգս 76
Արջային Ասիա 107

Աւազակութիւն ի Պիրմա 11
«Աւետաբեր» 1891 տարւոյ 377
Աւետարանական գործը 40 տարի ա-ռաջ եւ հիմա 82
Աւետարանաց հարազատութիւնը 289
Բարեմաղթութեանց առթիւ 3
Բարձրագոյն նպատակակէտի մը ուղղէ աչերդ 73
Բարուց փորձերը 249
«Բարեւ ըրէք եղբայրներուն» 266
Բացատրութիւն նախապաշարմանց 274
Բեկորք 116
Բուժիչ տերեւը 243
Բուժումն արբեցողաց 44
Գաղիոյ ղինուորական ոյժն յամին 1890 28
Գաղիոյ ոգին 67
Գերեվաճառութիւն Քոնկոյի վրայ 276
Գերմանիոյ առաջարկն ի մասին Ափ-րիկէի 203
Գերմանիոյ ղինուորական ոյժն յամին 1890 59
Գժտութիւնք եկեղեցւոյ մէջ 9
Գիշերային սոսկմունք մանկանց 188
Գիտութիւն եւ գիւտ 219
«Գիրը կը սպաննէ, բայց Հոգին կ'ապ-րեցընէ» 345
Գիւտ կենդանական եւ բուսական թա-գաւորութեան մէջ 276
Գոհ եղէք 345
Գործնական քարոզ մը 20
Դաշնակցութիւն եկեղեցեաց 161
Դասը չսորվիլ 177
Դաստիարակութիւն ուռուցիկ այբու-բենով 140
Դարձի եկած անաստուածի մը վկայու-թիւնը 273
Դարման մահառնչութեան 228
Դարմանուհի ի ծնէ տխմարաց 397
Դեղօրէից ազդեցութեան սահմանները 84
Դէմք ներկելու վնասակար սովորու-թիւնը 75
«Եթէ հայրս բռնէ ձեռքս» 105
Ելեկարական գիտութիւն 100
Ելլել Ափրիկեան լեռ մը 236
Եկեղեցին եւ տղայք 401
Եկեղեցւոյ պարտականութեանց մին 321
«Եղբայրդ հոն է» 113
Եղջերուք ինչ կ'ընեն ձեան փոթորկի ժամանակ 388
Եսկիմացի կին մը 387
«Եւեւի եղածները մոռցած եմ» 146
Երաժշտասէր մողէսներ 52
Երեք կարեւոր նախադասութիւնք 385
Երկաթուղի Ամերիկայէ յԵւրոպա 180
Երկաթուղի Երուսաղեմէ ի Յոպպէ 260
Երկայնակեցութիւն թռչնոց 188
Երկարատեւ ծոմապահութիւն եւ ան-սուաղութիւն 220
Երկնաւոր հանդիստ 393
Երկու Բնութիւնք 409
Երկրագործ եւ պաշտօնեայ 385
Երկրախուղից նոր դպրոցը 380
Երուսաղեմի բարգաւաճումը 187
Երկրաբանական ժամանակ եւ մարդկա-յին դարը 315
Զալինսքի թնդանօթը 91
Զանդակի լեռը 100
Զարմանալի լուրեր Փայլածու մոլորա-կին վրայ 331
Զաքէոսի կերպը 105
Զինուորական զօրութիւն Ռուսիոյ 355
Էախսընի ծովամբակիր նաւը 372
Ընտանեկան աղօթք 73
Թաքուն քրիստոնէութիւն 49
Թել, եւ թէ լինչ նպատակաց կը գոր-ծածուի 348
Թղուկք յԱփրիկէ 339
Թէ լինչպէս հնար է արգելել հիւծախտը 212
Թէ ուր կը գանուի հանգիստ 57
Թիւ վաթսունեւեւթ 132
Թոմաս Ալվա Էտիսըն 83
Թուրքական վէպ մը 36
Ժամք աշխատութեան գործաւորաց 227
Իմաստուն առնէտք հանքայ մէջ 364
Իմաստուն հօր մը բարի խրատը 172
«Իմ Յիսուս» 193
Ինչպէս կարելի է երկար ապրիլ 196
Ինչպէս պէտք է գործածել ժամացոյցը 332
Իտալիոյ կացութիւնը 43
Իտալիոյ նախարարապետը 331
Լացի սենեակը 181
Լաւագոյն պատասխանն առ անհաւատս 153
Լեզու մարդոց եւ անասնոց 252
Լուղորդի մը փորձառութիւնները 276
Լուսն աչաց 148
Խաղաղութեան ակնկալութիւնք 116
Խամէ 196
Խա՛էը քարոզէ 361
Խոնաւութիւն 347
Խրուտներու վտանգները 356
Ծերութեան հասակին զարգացուն վի-ճակը այժմ 164
Ծխախոտ 259, 268, 282, 291, 299, 307
Ծովուն յատակը լուսաւորելու հանճա-րեղ եղանակ մը 340
Ծպտուման բնութեան 235
Կաթ, եւ անկէ պատրաստուած քանի մը ուտեստք 19
Կանաչաւէտ բլուրը (երգ) 395
Կանուխ սկզբնաւորութեան պէտքը 170
Կառավարական վարժարանք ի Չինաս-տան 60
Կատուի մուժիաներ ի Պէյնի Հասան 165
Կարեւոր գիւտ մը 225
Կեդրոնական Ամերիկայի պետութիւնք 164
Կեղծ աղամանդք եւ այլ ականք 76
Կենաց նպատակը 313
Կենցաղ ի Սիամ 260
Կերակուր եւ արբեցութիւն 292
Կիրակնօրեայ հանդիստ 369
Կուղբք, նոցա ուշիմութիւնը եւ ճար-տարութիւնը 212
Կրակէն ազատուած 113
Կրթէ մանուկը նեղութիւն չտալ ծնող-աց 308
Կրօնական արթնութիւնք 281
Կրօնական լուրեր 49, 98, 145, 210, 409
Կրօնքն իբրեւ աւանդ 402
Հակակրութիւնք ազգաց առ միմեանս 124
Համոզիչ փաստը 89
Հայելւոյ միջոցաւ ազատուած 292
Հանքային բուրդ 397
Հալէյեան եւ նոցա քրիստոնէութիւն 156
Հարաւային Ամերիկայի ապագայն 3
Հարուստ առանց դրամոյ 372
Հարցմունք եւ պատասխանիք 226, 234
Հաւատ (ոտանաւոր) 322
Հաւատարիմ եղիր Աստուծոյ 10
Հաւատարիմ եղիր ընկեր արարածոցդ 18, 26, 34, 42, 50, 58, 66
Հաւատարիմ եղիր քու անձիդ 99, 106, 130, 138
Հաւատքի մէջ անկեղծ ըլլալը բաւա-կան չէ 313
Հետաքրքրական կաւեղէն տախտակք 180
Հէնրի Մ. Սթէնլի 123
Հինդ տուրը մատեանք 68
Հինն Հռոմ 4
Հնդկական գատաստան մը 52
Հնդկաստանի մարդահամարը 76
Հոգեւոր վերանորոգում 209
Հոթենթացի մը ընձեռու որկին մէջ 195
Հովիւ եւ քարոզիչ 41
Հովիւը 305
Հովուական պաշտօնը 186, 194, 202
Հոտառութեան զգայարան ձիոց մէջ 68
Հում կաթին վնասները 44
Հրաշալի գարձ մը 241
Զախ սրունքից աջ սրունքէն աւելի գոր-ծածուիլը 323
Զարը եւ գիւղացին 129
Զգողական զօրութիւն բարուց 258
Զկանց արագաչարժութիւնը 140
Ճարտարագործական նոր թռուականը 204
Ճկնկի անուն կորիլլան (կապիկ) 156
Ճեք Թրեչըը 241
Ճշմարիտ պատմութիւն մը 281
Ճշմարիտ Քրիստոնէի մը նշաններէն մին 329
Ճոն Բըսքին յաղագս քարոզից 33
Մահուան ձորին մէջ լոյս 378
Մայրը 300
Մանկութեան ժամանակ գարձի գալ 217
Մանկունք երկնից մէջ 1
Մանկունք տան մէջ 124
Մարդկային ժառանգականութիւն 347
Մարդկային ձայնը 124
Մարդոս ֆիզիքական կազմութիւնը 308
Մարդս պիտի թռչի՞ երբեք 411
Մեռեալի յուղարկաւորութիւնք զանա-զան ժողովրդոց մէջ 388
Մեր վարժարանաց ընթացաւարտք 162
Մեքենագիտութիւն Չինաց 340
Մեքենայով գրաչարութիւն 163
Միակ դէպքը 193
Միակ ունկնդրի մը ուղղեալ քարոզ 353
Միութեան պէտքը տեսանելի եկեղեց-ւոյն մէջ 321
Մր. Մուսի յաղագս փորձութեան 65
Մ. Փասթէոռ 363
Մուխի մէջ եղող քրիստոնեայք 353
Մտադրութիւն եւ յիշողութիւն 340
Յաղթելու համար հարկ է կրել պար-տութիւն 236
Յայտնութիւն եւ հաւատք 169
Յապաղման վտանգը 129
Յաջողութիւն 25, 396
Յառաջդիմութիւն Ամերիկայի Միաց-եալ Նահանգաց 27, 35
Յարմարութեամբ ըսուած խօսքեր 81
Յիշեա դիս, Հայր (ոտանաւոր) 162
Յիսուսի դուռը 273
Յիսուս իմ (ոտանաւոր) 51
Յիսուս Քրիստոսի կալեաները 97
Յոգնութիւն 12
Յովսեփայ Ջրանցը 284
Նամակէ մը թելադրեալ խորհրդածու-թիւնք 90
Նեղոսի երեք առանձնայատկութիւնք 244
Նիկոմիդիա 114, 122
Ննջեցելոց յիշատակը պատուելու սխալ եղանակ մը 33
Նշանաւոր դարձ մը 201
«Նչան ըրէք որ կառախումբը կանգ առնու» 217
Նորոգուած քրիստոնեայ չըլլալուս պատճառն ինչ է 233
Նորոգութիւն սրտի 257
Նոր ոսկեհանք յԱփրիկէ 92
Նոր տարի (ոտանաւոր) 2
Նոր քաղաքականութիւն եւ հինն 275
Նորօրինակ երկաթուղի մը 84
Նուիրագործեալ հովանոցներ 257

Շարունակեցէք մնալ Աստուծոյ սիրոյն մէջ 41
Շուէյտաց դարման արքեցութեան 356
Ոսկեղէն կանոն անբան կենդանեաց մէջ 228
«Ո՛վ խաչեալ Փրկիչ» 57
Որոտալից վոլթորիկ 371
Ուղեւորութիւն յԱնգղիա 306, 314, 322, 330, 338, 346, 354
Ուտելեաց եւ ըմպելեաց վրայ 108
Ուտելի բոյնք թռչնոց 404
Ուտեստ նախնական աղբիւրներէ 4
Ուտեստ եւ առողջութիւն 284
«Ո՞ւր են ձեր հայրերը» 379
Զարհուրանց տագնապած սենեակներ 108
Զգուիլ աստեղաց հեռաւորութիւնը 131
Պաղ առնուլին ի՞նչ դարման պէտք է 45
Պապլին սատակը, ուսոսկ՛ կու գայ եւ ո՛ւր կ՛երթայ 227
Պատմէ այլոց 289
«Պատրաստ կեցէք» 265
Պատրաստութիւն երկրպագութեան համար 297
«Պիտի չմանչէ գիս» 265
Պտուղ իբրեւ ուտեստ 147
Ջղային յոգնութիւն 212
Ռիոյ Եանէյրոյ 268
Ռոտոսթոյ 74
Ռուսիոյ տնտեսական ներքին վիճակը 100
Սառած ճաշ մը 139
Սենեկին մէջ գող մը 252
Սիրտդ թափէ 9
Սուրբ Գիրք եւ առեւտրական գործառնութիւնք 225
Սուրբ Գիրքը չէ կանոններու հաւաքածու մը 81
Սուրբ Հոգւոյն գործելու եղանակները 185
Սրբարանը ճշմարտութեան վկայ մ՛է 329
Վայրենացեալ մարդիկ 12
Վարձատրութիւն աչխատութեան 281, 290, 298
Վէպ մը իրական կենաց մէջ 156
Վիչտեր յուբախութիւն փոխուած 249
Վստահութիւն ի Քրիստոս 337
1890 2
Տասն օգտակար դիտելիքներ 52
Տարւոյն վախճանը 410
Տեղափոխութեան արագութիւն թռչնոց եւ միջատաց մէջ 316
Տեսակ մը աւազակութիւն 116
«Տէրոջը աղաղակեցին իրենց նեղութեան մէջ» 25
Տէրունական աղօթք (ոտանաւոր) 74
Տէրունական ընթրիք 362, 370, 386, 394
Տիկնոջ ժայռը 89
Տիպար աղաթակը 154
«Տղայ մը միայն» 145
Տրտնջանաց օր 179
Ցանէ Աստուծոյ խօսքին սերմը 169
Ցնդամիներդ ծովը նետէ 65
Ցորենոյ ծագումը 75
Փակելոյ ընկերութիւն 339
«Փիրէ քոյրը» 393
Փոչին ի՛նչպէս հանելու է աչքէն 68
Փորձ կենաց 218
Փրկութեան կամուրջը 17
«Փրկութիւնն ինձի՛ համար է» 1
«Բանի որ դեռ կը խօսէին» 377
Բանկարու 300
Բաջալերիչ խօսքեր 177
«Բեզ համար է, ձէմ» 401
Քրիստոնէական համակրութիւն 250
Քրիստոնէի մը օրինակին զօրութիւնը 337
Քրիստոնէին ազատութիւնը եւ ուրախութիւնը 209
Քրիստոսի կարեկցութիւնը 161
Քրիստոս ի՞նչ տեսակ անձնանուիրութիւն կը պահանջէ 369
Քրիստոս մեր միայն բարեկամը 201
Օգնել աղքատաց 204
Օգտակարութիւն ծերութեան մէջ 292
Օրինակելի ժողովուրդ մը 121
Ֆիզիքական զարգացում 244
Ֆրիտրիխսրուհ 396

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Աղջկան մը դրաղարանէն 149, 270, 309, 342, 274
Աղօթից եօթնեկին առթիւ 69
Ամաւերջի հանդէս աղջկանց Ամերիկեան Գոլէճի 213
Ամաւերջի հանդէսք Բարձրագոյն վարժարանի ի Պարտիղակ 213
Ամաւերջի հանդէս ի Բոպէրթ Գոլէճ 213
Ամաւերջի հանդէս Մարզուանու օրիորդաց Բարձր. վարժարանին 230
«Այսօր այդիս մէջ գործէ» (երգ) 326
Անակնկալ հարուած մը 166
Անձնուէր առ Քրիստոս (ոտանաւոր) 310
Անուանք նուիրատուաց Ս. Բեւեռեան Որբանոցին ի Պրուսա, յամին 1889 30
Առ երգարան 222
Ասպարէզ գործունէութեան հաւատացելոց 397
Աստուած աղբիւր բարեաց 222
«Աստուած սէր է» (երգ) 254
Բաժանումն աչխատութեան 373
Բաղկոյ Ս. Եկեղեցւոյն երկու կոչնատները յամին 1889 86
Բանք իմաստասիրաց 278
Բերիա (Հալէպ) 133
Բնական գիտութիւնք եւ Սուրբ Գիրք 5, 20, 37, 60, 101
Բողոքականք ի Պաղտատ 260
Բրածոյք 102
«Գնա դուն ալ այնպէս ըրէ» 125
Դաստիարակութիւն աղջկանց. Հայուհեաց Բարձր Վարժարան յԱ. տաքաղար. քննութիւն եւ հանդէս 222
Երգեր եւ գործածել 61, 70
Զոհողութիւն Քրիստոսի (երգ) 334
Խոխոջն 13
Ընտանեկան երջանկութիւն 45
Ընտիր խօսքեր 342
Թարգմանչի մը նախապատրաստութիւնը կամ Ամիրխանեանց եւ իւր գործը 85
Թչուառ էակ մը 102
Իմաստալից բանք Շէյքսփիրի 30, 38, 350, 358
Իննսուն տարեկան ծերունւոյ մը խրատները 382
Ի վե՛ր (ոտանաւոր) 388
Ի տան Մր. Մուտիի 301
Իրական կարեկցութիւն 62
Լոնտոնեան նամականի 309, 341, 380
Խաղիւղի եկեղեցին 317
Խորհնք Տարօնոյ երկրին 30
Խրիմեան Հայրիկի տունն 324, 332
«Խօսք ընդ Աստուծոյ» 309, 349
Խօսք ընդ զեփիւռին (ոտանաւոր) 246
Ծխախոտ 326, 381
Կազմակերպութիւն Աւետարանական ժողովրդեան 405
Կենսագրութիւն Ճէյմս Կէյլքըրի 158
Կենսագրութիւն Փոլ Սինթենիսի 389
Կենսագրութիւն Տր. Հարիսըն Տուայթի 53
Հաճի Մոհիան էֆ. Անտոնեան 374
Համառօտ ծանօթութիւնք ի վերայ կեդրոնական Թուրքիոյ Գոլէճի յԱմթաք 284
Հայ երիտասարդք Ամերիկայի համալսարանաց մէջ 126
Հայու Աւետարանն եւ իւր լեզուն 334
Հայու մեռեալ լեզուն 365
Հանդիստ Տիկին Անթառամ Ն. Ալթունեանի 46
Հանդիստ Տիկին Մարիամ Պաղտասարեանի 6
Հանդէս աղջկանց Ամերիկեան վարժարանի Զմիւռնիոյ, 15/27 յունիս 1890 229
Հանդէս ձեռնադրութեան ի Մուրատչայ 165
Հանդէս միւռոնի օրհնութեան 356
Հաւատուրիկցի հովիւ 390
Հիւանդութիւնք եւ յանկարծական մահք ի Մելիտինէ 13
Հոգեւոր տուրք չտալէ յառաջ եկած չարիքները 372
Հունդարիոյ իչխան Ֆրանձ Բաքոցիի բնակութիւնն ի Ռոտոսթոյ 182
Հրաչքներու վաւերականութիւնը 92
Մալաքիոյ մեծագոյն հրդեհը 390
Մահագոյժ 14, 46, 54, 62, 78, 118, 134, 198, 230, 238, 262, 286, 294
Մաչկերտ ու Աւետարանի գործը 236
Մարդ 253, 269, 293
Մարսուանու Աստուածաբանական վարժարանին քննութիւնը 366
Մարտիրոսք յԱփրիկէ 85
Մեծ պահքն անցաւ գնաց 181
Մեծ պահքն եկաւ 94, 109
Մեր վարժարանները 206
Մօրմոնականութիւն 29, 53, 77, 109, 125, 140, 157, 173, 188, 204, 229, 253, 276

Նամակ
Ամերիկայէ 347
Թէհրանէ 406
Մուշէ 382
Մուրատչայէ 78
Նիկոմիդիայէ 22
Շեխեաղուպէ 214
Ուրմիայէ 245
Զարչամպայէ 22
Պրուսայէ 358
Նոյեան դարէն մնացած օր մը 182
Նուէր առ Պարզեւատուն (երգ) 254
Նուիրատուութիւնք ի նպաստ Քիւրտիստանի առաքելական գործոյն 38, 150, 246, 349
Շարականաց հեղինակք 198, 230
Շիթք 6, 70, 214, 262
Ուղեւորութիւն մը յԵփեսոս 93, 116, 133, 148, 172
Ուղեւորութիւն յԱլաչէհիր (Փիղադելփիա) 318, 325, 357, 365
Ուղեւորութիւն Ուրմիոյ լճի չուրջը 350, 405
Սամսոյ գաւառ 117
Սարդիկէ յանցելումն եւ զարդիս 190, 205, 237, 261, 277, 285
Սովուկ Պօլաղ 166
Սուրբ Գրոց զարմանալիքները 141
Վեչատասաներորդ տարեդարձ հաստատութեան Պրուսայի Ս. բեւեռեան Որբանոցին 238
Տեղեկագիր Ս. բեւեռեան Որբանոցին ի Պրուսա, 1889 21
Տխուր չաբաթ մը ի Բաղէչ 118
Տղոց կրթութիւնն 398
Բանի մը թեւաղրութիւններ հոգեւոր տրոց մասին 268, 293, 302
Քննութիւնք եւ հանդէսք Եփրատ Գոլէճի 245
Քանեւվեցերորդ տարեկան գումարում Բիբլիական Նահանգային Ժողովոյ 221
Քանիկ քառանամեակ 197
Քրիստոս զամէն պիտոյս կը ընու (երգ) 326
Օրհնութիւն առ Աստուած 222